

حرفه ای گری ترجمان اخلاق و معنویت در طب

محمد علی محقق^{*}

فرهنگستان علوم پزشکی و مرکز تحقیقات سرطان، بورد رشته جراحی عمومی، انستیتو کانسر ایران

طب پیشه ای مقدس و قدمت آن به درازای تاریخ خلقت انسان است. بانیان و صاحبان این حرفه ستوده و ضروری بشر در طول تاریخ علاوه بر پیشبرد تجربیات و آموزه هائی که لازمه پرداختن به حرفه است، نسبت به شناخت و معرفی آداب حرفه نیز اهتمام وافر نموده‌اند. سوگندنامه‌های پزشکی که همانا آئینه تمام نمای آداب، مسئولیتها و تعهدات حرفه ای بشمار می روند، از قدیمی ترین متون بیادگار مانده تاریخ بشر می باشند. پیشه طب همواره و در تمام تمدن ها مقدس و مورد احترام بوده و بمنزله سودا و سوداگری و در تاریخ معاصر مترادف Business نبوده است. روح حاکم و فضای خدمتگزاری در طب انساندوستانه و خداپسندانه بوده و کسب رضایت و تعالی بر هر امر دیگری از جمله کسب درآمد و منافع مادی، غلبه داشته است. عموم آثار منسوب به طب مشحون از واژه‌های نظیر نועدوستی، شرافت، علاج جوئی، همدردی، درستکاری، وظیفه شناسی، مسئولیت شناسی، احترام، تعالی، عدالت، رازداری، ... و در واقع اخلاقیات و معنویات است. بقراط ۵ قرن قبل از میلاد سوگندنامه پزشکی را به‌عنوان یک تعهدنامه حرفه ای برای طبیبان نگاشته است و در طول قرون و اعصار مورد احترام بوده و به آن تاسی شده است.

در کهن ترین متون پارسی، نظیر اوستا و کلیل الدمنه، در باب وظایف و آداب پیشه گران حرفه مقدس طب، اشارات مستوفائی شده است. دوران تمدن اسلامی، علاوه بر شکوفائی علم طب، دوران شکوفائی اخلاق و معنویت نیز بوده است. در افزون بر ۱۵۰۰۰ جلد آثار علمی این دوران، طبق یک سنت سنیه، مطالب علمی در قالب محتوای اخلاقی و معنوی ارائه و به نسل‌های بعدی تقدیم میشده. حکیمان دانشمندان با الهام از اخلاق و سیره نبی مکرم اسلام (ص) و قرآن کریم و تعالیم الهی آن، اخلاق پزشکی و آداب حرفه ای را به اوج و کمال خود رساندند. ایشان رسالت داشته اند تا با استفاده از موارث گذشتگان، ودایع علمی و معنوی جدیدی به آن‌ها افزوده و به نسل‌های بعدی ارائه نمایند. رساله‌های مستقل اخلاقی و معنوی و عهدنامه ها نیز از دست آوردها و ودایع گرانبه‌ای این دوران است که بسیاری از آن‌ها در زمان حاضر نیز کاربرد و قابلیت بهره برداری دارند.

در دوره اخیر، حرفه ای گری و با مفاهیم و کاربردهای جدید از قرن نوزدهم وارد طب شده و بتدریج سیر تکاملی خود را طی نموده و در شرایط جاری از ارکان آموزش در علوم پزشکی بشمار می رود. در پایان قرن بیستم تحت تأثیر تحولات اجتماعی، اعتماد عمومی به حرفه پزشکی متزلزل شد. گروهی از انجمن‌های وابسته به حرفه پزشکی نظیر بورد آمریکائی طب داخلی (The American Board of Internal Medicine)، بنیاد پزشکان کالج آمریکائی (The American College of Physicians Foundation)، و فدراسیون اروپائی طب داخلی (The European Federation of Internal Medicine)، گرد هم آمدند و تلاش نمودند تا تعریفی عملیاتی از حرفه ای گری ارائه نمایند که قادر باشد واقعیت‌های زمان معاصرشان را منعکس نماید. در این راستا سه اصل اساسی را به‌عنوان زیربنای حرفه ای گری مشخص نمودند(۱). اصول اساسی متشکله حرفه ای گری در طب کلاسیک مدرن عبارتند از :

- اولویت دادن به بهزیستی بیمار
- استقلال بیمار و
- عدالت اجتماعی.

قواعد پروفشنالیسم یا حرفه ای گری پزشکی، اساس تعامل بین پزشکان و جامعه را تشکیل می دهد و آموزش آن در کوریکوم

* Email: mamohagheghi@gmail.com

دوره‌های undergraduate ادغام شده است. در دوره‌های postgraduate نیز از ارکان اساسی آموزش و از مهارت‌های ضروری است که احراز آن‌ها باید در طول دوره تحصیلی تضمین گردد. در یک مطالعه مروری در سال ۲۰۰۱ میلادی که در Lancet به چاپ رسید، بر اهمیت و ضرورت آموزش پروفشنالیسم به دانشجویان پزشکی و به نیاز مبرم به تحقیقات در این حوزه تأکید نمود. در این سخنرانی در همایش وزین اخلاق پزشکی، تلاش خواهد شد تا تعاریف، مبانی، تاریخچه، اصول در طب کلاسیک، مترادف در طب سنتی و تلقی و برداشت در آموزش پزشکی جاری و سایر موارد به بحث و تبادل نظر قرار گیرد.

واژگان کلیدی: عهدنامه، پروفشنالیسم، حرفه‌ای گری